Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

БЕЛАРУСКІ ЗВОН

Радыкальная часапісь, выходзіць 4 разы ў месяц

Цана асобнага нумару 15 гр.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі Вільня, Вострабрамская 9.
Прыймо інтэрэсантаў ад 10 да 2 г. што-дня, апрача сьвятаў і нядзель.

ПАДПІСКА з дастаўкай да хаты: на 1 год 4 зл. 50, за паўгоду 2 зл. 40, за 3 месяцы 1 зл. 30, за 1 месяц — 50 гр.

Год II. Вільня, 13 траўня 1932 г. № 14 (39)

НА ЎСЕНАРОДНЫ СУД.

Гэту стацьцю мы пасьвячаем чалавеку, які адыгрывае ў беларускім жыцьці запраўды-ж фатальную ролю.

Розныя Алякюкі, Ладновы, Валейшы, Павлюкевічы, Акіньчыцы—гэта проста дзеці, раўнуючы да кс. Адама Станкевіча, аб якім будзем гаварыць. Тыя дык данасілі на адзінак, правакавалі адзінак ці пэўныя партыйныя групы. Кс. Станкевіч ня толькі робіць тое-ж, ня толькі ўносіць у беларускае грамадзянства маральны бруд і расклад: ён правуе беларускі рух у цэлым, і правакацыя яго закроена вельмі шырока.

Вось чаму прыходзіцца нам брацца за дужа прыкрую задачу—сарваць маску з гэтага шкодніка. І хоць ведаем, што ў адказ на гэту стацьцю — замест апраўданьняў кс. Станкевіча — яшчэ больш бруду і ілжы прачытаем на страніцах органу кс. Станкевіча — „Беларускае Крыніцы", — аднак свой абавязак перад грамадзянствам выпаўняем.

Нашае становішча.

Кажам ясна і адкрыта: беларусы пад Польшчай маюць аж залішне многа балячак, з якімі змагаецца ўсё чэснае беларускае грамадзянства. Змагаецца, ведама-ж, не дзеля пустое дэманстрацыі, а затым, каб запраўды здабыць свабоду для беларускае культурна-прасьветнае працы і атрымаць належную ад дзяржавы (з нашых-жа грошы!) фінансавую дапамогу на гэту працу, каб усьведамляць шырокія беларускія масы і заваёўваць для іх лепшыя варункі жыцьця, зьдзейсьняючы векавечную цягу беларускага селяніна да „сваей зямлі". Па гэтым шляху ідзе і наша група культурных працаўнікоў, якая ў Грамадзе складала яе нацыянальнае ядро, а цяпер абыймае большую частку існуючых у Заходняй Беларусі культурна-асьветных і гаспадарчых арганізацыяў і ўстаноў, аб'яднаных у Цэнтрасаюзе. На кожную крыўду, учыненую беларусам, на кожны гвалт над нашым народам, незалежна ад таго, скуль ён паходзіць, мы заўсёды падыймалі і падыймаем рашучы голас пратэсту, — голас тым больш важкі, што выяўляе думкі вялізарнае большасьці арганізованага беларускага грамадзянства, запраўды творачага беларускі рух, што сярод нас ёсьць імёны старых, заслужаных і ведамых шырока і ў краі, і заграніцай беларускіх дзеячоў, тварцоў беларускага адраджэньня і наагул беларускае незалежніцкае ідэолёгіі. І з гэтае прычыны з нашым голасам прымушана лічыцца як польская дзяржаўная ўлада тут, так і савецкая—за гранічнай мяжой.

Барацьба з нашымі ўплывамі.

Уся дзеяльнасьць, усе высілкі кс. Станкевіча скіраваны якраз на тое, каб польская ўлада магла з нашым голасам не лічыцца. Гэтага кс. Станкевіч стараецца дабіцца гэткім спосабам. Як толькі станецца нейкі сумны для беларусаў факт, кс. Станкевіч — з поўнай сьвядомасьцяй таго, што робіць, — пачынае ў сваей „Беларускай Крыніцы" бязглузда лгаць, што быццам нашая група, найпаважнейшая ў Зах. Беларусі, ня толькі дала згоду на ўчыненьне крыўды нашаму народу (—як быццам запраўды нас нехта аб яе мог пытацца!), але й наагул пахваляе палітыку польскіх нацыяналістаў, маючую на мэце зьнішчэньне беларусаў у межах Польшчы. І нічога не памагае агульна ведамы факт, што толькі нашая група дагэтуль вяла і бараніла беларускія сярэднія школы і культурныя ўстановы, не памагаюць публічныя нашы выступленьні і пратэсты проці ўсіх крыўд, не памагае друкаваньне ў газэтах нашых мэморыялаў, падаваных уладам: ілжа паўтараецца няўпынна, упорліва, з яўным жаданьнем за ўсялякую цану дапяць наперад пастаўленае мэты. А мэта гэтая — падвойная правакацыя.

Падвойная правакацыя.

З аднаго боку сваей ілжой кс. Станкевіч стараецца выклікаць уражаньне, што мы пратэстуем проці робленых нам крыўд няшчыра — для вока, а цішком згодны на ўсё. І гэта толькі падбівае польскіх нацыяналістаў да ўсё больш і больш рашучых выступленьняў проці беларусаў, проці беларускіх школ, проці беларускіх культурных устаноў: кс. Станкевіч папераджае нашых ворагаў, што ўсё гэта яны могуць рабіць зусім бяскарна, не баючыся навет пратэстаў! Едзе найбліжэйшы саюзьнік кс. Станкевіча, пасол Ярэміч, на конгрэсы нацыянальных меншасьцяў у Жэнэву і жаліцца перад усім сьветам на дазнаваныя беларусамі крыўды, дык ізноў кс. Станкевіч, як быццам па асабліваму заказу, і тут дае нашым ворагам найлепшыя аргумэнты дзеля запярэчаньня. Бо як-жа: то-ж—паводле заяваў кс. Станкевіча ў ягонай „Крыніцы" — чуць ня усё актыўнае на культурным груньце белар. грамадзянства ў Польшчы з Луцкевічам на чале (які ведамы заграніцай, як б. галава ўраду Беларускае Народнае Рэспублікі і прадстаўнік Беларусі на Вэрсальскай Канфэрэнцыі) узыйшло на шлях так блізкіх пэрсанальна кс. Станкевічу Валэйшаў ды Акіньчыцаў і зусім пахваляе паход польскага шовінізму проці беларусаў! Значыць, усе пратэсты пасла Ярэміча — гэта толькі пустыя, беспадстаўныя і тэндэнцыйныя гутаркі, а запраўды беларусам у Польшчы мусіць вельмі добра жывецца, калі сярод іх гэтак разьвіваецца падобнага тыпу „полёнофільства"... І гэта ізноў паддае духу польскім нацыяналістам у іх непрымірымай барацьбе з беларусамі, а адначасна пазбаўляе наш народ і ўсякае маральнае абароны і матэрыяльнага падтрыманьня тых замежных чыньнікаў, да якіх хіба-ж са згодай кс. Станкевіча зварачаецца публічна п. Ярэміч...

З поўнай сьвядомасьцяй!

Вось у чым агіда правакацыі кс. Станкевіча, вядзенай ужо даўно консэквэнтна і сыстэматычна. І ён ня можа ў сваё апраўданьне сказаць навет таго, што паступаў і паступае праз несьвядомасьць: бо-ж і мы неаднакротна высьнялі ўсю шкоднасьць ягонае дзеяльнасьці ў гэтым кірунку для беларускае справы, дый навет прыхільная для беларусаў украінская прэса („Діло") зусім бесстаронная, зварачала на гэта ўвагу, хаця гэтую самую прэсу кс. Станкевіч раней — падчас апошніх выбараў у Сойм—здалёў быў абалгаць, інформуючы яе аб нібы-то варожых адносінах нашае групы да ўкраінцаў...

Падамо некалькі канкрэтных і агульна ведамых фактаў, дзе правакацыя кс. Станкевіча дасягла сваё мэты. Абмяжуемся толькі апошнімі гадамі і выключна культурна-нацыянальнымі справамі, не парушаючы выпадкаў правакаваньня палітычных арганізацыяў і дзеячоў (называньне Грамады — „камунізуючымі", данос на грам. Луцкевіча аб нябылых зносінах яго з бальшавіцкім камісарам Мясьніковым, на падставе якога грам. Луцкевіч быў арыштаваны і аддадзены пад суд разам з грамадой, і інш.).

Справа Клецка.

Перад усім — справа зачыненьня Беларускае Гімназіі ў Клецку. — Даведаўшыся, што польская ўлада маніцца зачыніць гэту гімназію, Цэнтрасаюз учыніў цэлы рад выступленьняў, рашуча пратэстуючы проці нічым не апраўданага замаху на гэту нашу культурную пляцоўку. У прэсе нашае групы быў надрукаваны цэлы рад стацей у абароне Клецка. Быў праведзены такжа рад канфэрэнцыяў з польскімі грамадзкімі дзеячамі, якіх прадстаўнікі Цэнтрасаюзу прасілі дапамагчы ў ратаваньні гімназіі. Урэшце, у часе бытнасьці ў Вільні пана Прэзыдэнта Рэспублікі была з'арганізавана грамадзкая дэлегацыя да яго ў справе клецкае гімназіі, а на чале дэлегацыі стаяў старшыня Цэнтрасаюзу — грам. Трэпка. І вось, ня гледзячы на ўсё гэтае, кс. Станкевіч меў нагласьць і тады і цяпер пісаць у сваей „Крыніцы", быццам наша група дала сваю згоду на зачыненьне ўладамі клецкае гімназіі. І гімназія была зачынена...

Справа Наваградку.

А вось другая справа: справа Беларускае Гімназіі ў Наваградку. З польскіх нацыяналістычных колаў разыйшліся чуткі, быццам урад маніцца зачыніць і гэтую гімназію. Хаця наваградзкая гімназія, дзякуючы ў значнай меры інтрыгам таго-ж кс. Станкевіча, выйшла з нашае культурнае Цэнтралі, — усё-ж Цэнтрасаюз, як клапаціўся аб яе раней, так ня кінуў клапаціцца і цяпер і зрабіў перад адпаведнымі чыньнікамі крокі, скіраваныя ня толькі да фармальнага захаваньня гімназіі, але і да забясьпечаньня ей належнае фінансавае дапамогі з дзяржаўнага скарбу.—Але вось кс. Станкевіч, які праўдападобна ўжо даведаўся аб гэтых кроках Цэнтрасаюзу, ізноў нягодна лжэць у „Бел. Крыніцы", што нібы то іменна Цэнтрасаюз імкнецца да зачыненьня наваградзкае гімназіі, каб „пакараць" яе за адлучэньне ад Цэнтралі. Не польскі шовінізм нішчыць нашыя школы, — кажа гэтым кс. Станкевіч, — а самі беларусы! Дык польскі бок — зусім у парадку... Вось гэта — новая правакацыя з боку фактычнага кіраўніка „Бел. Крыніцы": такім спосабам ён наперад апраўдывае і асьмелівае да дзеяньня тыя польскія нацыяналістычныя чыньнікі, якія ўсьцяж імкнуліся і імкнуцца да руйнаваньня нашых культурных устаноў. Ці і гэтым разам правакацыя не дасягне сваей мэты — так, як было з Клецкам, трудна згадаць...

Правакацыя ў касьцеле і царкве.

Але ня толькі перад дзяржаўнымі ўладамі правакуе беларускую справу гэты зласьлівы шкоднік. Ен задаўся мэтай — ізноў шляхам правакацыі — забіць усялякую акцыю ў кірунку здабыцьця для беларусаў і для беларускае мовы належных ім правоў у каталіцкім касьцеле і праваслаўнай царкве. Зьліквідаваўшы моцную некалі і ўплывовую арганізацыю беларускіх ксяндзоў, частка якіх пасьля гэтага зусім адцуралася ад беларускае працы, — кс. Станкевіч з яўна правакацыйнай мэтай утварыў новую арганізацыю з безадказных і безгалосых адзінак — пад фірмай Беларускае Хрысьціянскае Дэмакратыі, у каторую ўцягнуў і жменю праваслаўных. І гэтая правакацыя ізноў удалася: з таго часу беларуская акцыя ў касьцеле спынілася, бо ў нас няма такое каталіцкае арганізацыі, якая магла-бы гэтую акцыю весьці, а мяшаная каталіцка-праваслаўная (хадэцкая) тут зусім бязсільная: каталіцкія духоўныя ўлады ня толькі з ёй ня лічацца, але й гутарыць з ёй адмаў-

дяюцца, апраўдываючыся (іншая рэч, што няшчыра!) тым, што праваслаўныя, уваходзячы ў склад БХД, не павінны мяшацца ў справы каталіцкага касьцёлу. Тое-ж самае кс. Станкевіч імкнецца зрабіць і з акцыяй да зьбеларушчаньня праваслаўнае царквы: ён, каталіцкі ксёндз, выступаючы дэманстрацыйна, як „апякун“ гэтае царквы, гэтым самым правакуе непрымірымыя адносіны да справы зьбеларушчаньня царквы з боку праваслаўнага духавенства (і без таго ў большасьці варожага да беларусаў) даючы гэтаму духавенству вельмі моцны аргумэнт проці беларускіх нацыянальных дамаганьняў: апошнія яно абвяшчае „ксяндзоўскай інтрыгай“. А калі стварылася чыста праваслаўная група, якая пачала выдаваць свой орган—„Голас Праваслаўнага Беларуса“, дабіваючыся беларусізацыі царквы ўнутранымі царкоўнымі мэтадамі, — дык той-жа кс. Станкевіч выступіў у „Крыніцы“ проці гэтае новае акцыі, правакацыйна ілгучы, што быццам да рэдакцыі гэтае часопісі належаць... неправаслаўныя, атэісты і г. д.

Іншыя „здабычы“.

Да навейшых здабычаў акцыі кс. Станкевіча трэба далучыць поўны разгром Беларускага Студэнскага Саюзу ў Вільні. Пасьля апанаваньня яго агентамі кс. Станкевіча, пасьля выключэньня з яго складу — на жаданьне кс. Станкевіча — найбольш чынных адзінак, Саюз бязслаўна змарнаваў цэлы год, не зрабіўшы ніякае позытыўнае працы... Сарваньне ў Празе Чэскай акцыі ў кірунку захаваньня надалей пэўнае лічбы стыпэндыяў для беларускіх студэнтаў—ізноў-жа рэзультат інтрыг таго-ж кс. Станкевіча і ягонае зьвягі на большасьць беларускага грамадзянства, як на „полёнофілаў“, на страніцах „Бел. Крыніцы“...

Дзе крыніца правакацыі?

Усіх гэтых фактаў, добра ведамых кожнаму інтэлігентнаму беларусу, хіба даволі, каб бяз ніякага сумліву сьцьвярдзіць правакацыйную ролю кс. Станкевіча ў беларускім руху. Дзеля чаго ён усё гэта робіць? Якой цёмнай, варожай беларусам сіле служыць? І каму патрэбна ніштчэньне беларускага руху, што з такой заўзятасьцяй робіць кс. Станкевіч? Вось пытаньне, адказ на якое мог-бы прыадкрыць заслону над крыніцай правакацыі. Выкрыць гэту крыніцу — чарговае заданьне беларускага грамадзянства, бо толькі такім спосабам можна будзе палажыць канец усей гэтай праступнай, агіднай „працы“.

Жыцьцё Польшчы.

Трэцяя нарада б. прэм'ераў.

9 траўня адбылася ў палацу п. Прэзыдэнта Рэспублікі трэцяя канфэрэнцыя былых прэм'ераў (ад 1926 г.). Старшынстваваў п. Прэзыдэнт, які, як ведама, зьяўляецца пачынальнікам гэтых нарадаў. Нарада, як пішуць газэты, была склікана экстрэнна, былы прэм. Бартэль быў выкліканы з Львова тэлеграмай. Гэта выклікае дагадкі, што нарада мае беспасярэднюю сувязь з вынікамі францускіх выбараў.

Спадзяюцца важных пераменаў у складзе ўраду, нават назначэньня (здаецца, ужо шосты раз) прэм'ерам проф. Бартля. Адзначаюць таксама характэрную адсутнасьць на нарадзе аднаго з былых прэм'ераў дый хіба-ж бясспрэчна найвыдатнейшага — марш. Пілсудскага.

З Савецкае Беларусі.

Зьмена паглядаў.

Адзін з прыяцеляў нашае газэты атрымаў з Савецкае Беларусі характэрнае пісьмо. Паводле гэтага пісьма, Сталін, распачаўшы сваю дзікую расправу з беларускімі культурнымі працаўнікамі — нібы то ў імя барацьбы з „беларускім нацыянальным шовінізмам“, зусім не спадзяваўся, што цкаваньнем проці беларусаў ён выкліча нязвычайны ўздым маскоўскага „вялікадзяржаўнага шовінізму“. Апошні—дзякуючы кіненаму Сталіным клічу: „бей белоруссов!“ — выявіўся гэтак ярка і гэтак абнаглеў, што „сам“ Сталін прызнае памылковым абвяшчэньне „беларускае нацдэмаўшчыны“ — „галоўным ворагам“. Цяпер ідзе ўжо новая інструкцыя з Крэмлю: „галоўным ворагам“ лічыць „маскоўскі вялікадзяржаўны шовінізм“...

У сувязі з гэтым пачала ізноў ажыўляцца навукова-выдавецкая праца Беларускае Акадэміі Навук у Менску, якая за апошнія гады зусім заняпала.

Што датычыць „опальных“ беларускіх культурнікаў, у свайм часе заарыштаваных Г. П. У. за „нацдэмаўшчыну“ у ліку да 200 асоб (пераважна прафэсары, навуковыя працаўнікі і т. п.), — дык яны ўсе ўжо на волі, але—павысыланы ў глыб Расеі — на Волгу. Там ім дадзена адпаведная праца, і варункі жыцьця — магчымыя. Але на Беларусь іх ня пускаюць...

Ф. Аляхновіч у Менску?

У адным з нумароў „Сав. Беларусі“ з месяца красавіка была надрукована вестачка, што ў нейкай тэатральнай канфэрэнцыі ў Менску, побач з іншымі асобамі, прымаў учасьце і ведамы беларускі драматычны пісьменьнік і актор Ф. Аляхновіч.

Як ведама, Аляхновіч некалькі гадоў назад быў высланы савецкімі ўладамі з Віцебску на Салоўкі. Трэба думаць, што, адбыўшы накладзеную на яго кару, Аляхновіч вярнуўся ў Менск і атрымаў магчымасьць ізноў працаваць на беларускай тэатральнай ніве.

Беларуская праца ў Віцебшчыне.

Беларусізацыя, як нам пішуць з Віцебску, робіць тамака значны поступ. Беларускую мову ўсё больш чуваць у ўстановах, на вуліцах, у кінах.

Полацкі белпэдтэхнікум выпусьціў шмат выкваліфікаваных настаўнікаў дзеля беларускіх школ, і сетка апошніх (асабліва ў Полаччыне) значна пашырылася. Пераважаюць сямігодкі і чатырохгодкі. Усюды навука адбываецца пабеларуску. Дзеці вельмі ахвотна вучацца ў роднай мове.

Віцебскі Вэтэрынарны Інстытут ператварыўся ў Вэтэрынарны Вучэбны Камбінат. У ім працуюць: Вэтэрын. Тэхнікум, курсы вэтэрынарныя і рабфак.

Ад паловы сакавіка ў Віцебску выступае III-ці Беларускі Дзяржаўны Тэатр (вандроўны тэатр Галубка).

У Віцебску арганізуецца Беларускі Кінотэхнікум і будзе распачата будова кінофабрыкі на прасторы 30 гэктараў.

Перачытаўшы газэту — перадай другому.

Беларускія культурныя арганізацыі і ўстановы ў Латвіі.

(Інфармацыі і ўражаньні з падарожы).

У другой палове красавіка беларусы ў Латвіі ладзілі свой „тыдзень культуры“. У сувязі з гэтай акцыяй, Таварыства Беларускіх Вучыцялёў у Латвіі прасіла мяне прыехаць да іх і прачытаць некалькі лекцыяў у Рызе і Дзьвінску на літэратурныя тэмы. Ахвотна спаўняючы гэту просьбу, я правёў некалькі дзён сярод нашых латвійскіх землякоў, вельмі сэрдэчна прыняўшых мяне, і меў магчымасьць бліжэй пазнаёміцца з іхнім жыцьцём і працай; вось і хачу пазнаёміць з гэтым нашае грамадзянства ў Заходняй Беларусі.

Мушу перадусім адзначыць, што я з вялікай пашанай глядзеў на гэту працу. Латвійскія беларусы дужа добра зразумелі, што беларускае пытаньне, як пытаньне палітычнае, ня можа быць вырашана ў межах Латвіі, дзе лічба нашых братоў сягае толькі нейкае сотні тысяч. І яны свае сілы пакіравалі перад усім на культурна-прасьветную працу, узгадоўваючы кадры будучых актыўных нацыянальных працаўнікоў, якія павінны папоўніць вельмі нячысьленыя рады беларускае інтэлігенцыі ў Латвіі і далучыцца да творчае працы ўсяго нашага народу. І хаця сярод гэтае інтэлігенцыі сустракаюцца прадстаўнікі розных палітычных і сацыяльных кірункаў, аднак на фроньце культурным існуе поўная еднасьць і солідарнасьць, якая і дае магчымасьць латвійскім беларусам рабіць нязвычайна цэнную і патрэбную нацыянальную работу.

Бязумоўна, дзеля тых дасягненьняў, якія я бачыў у Латвіі, аднаго жаданьня групы актыўных беларусаў было б мала. Патрэбны былі адпаведныя аб'ектыўныя варункі. І гэтыя варункі стварыла для сваіх „меншасьцяў“ дэмакратычная латвійская рэспубліка.

1. Дзяржава і меншасьці.

Трэба сьцьвярдзіць, што ў Латвіі паміж дзяржавай і меншасьцямі няма ані тае супярэчнасьці, ані варожасьці, якую, на-жаль, сустракаем шмат у якіх гаспадарствах, маючых нац. меншасьці. У найважнейшай для нац. меншасьцяў галіне культурнага жыцьця — ў школьніцтве — дзеючыя ў Латвіі законы запраўды забясьпечываюць усе правы меншасьцяў. Гэтак у „законе аб прасьветных установах Латвіі“ § 39 выразна гаворыць, што „ва ўсіх абавязковых школах навучаньне вядзецца ў роднай мове вучняў“, за якую прызнаецца „мова, заяўленая бацькамі пры залічэньні дзіцяці ў школу, і ў якой дзіця вольна выказывае свае думкі“ (§ 40). Гэта датычыць народнае школы, якая ў Латвіі лічыцца абавязковай. Што-ж датычыць ўсіх іншых відаў школы, дык ізноў-жа „закон аб арганізацыі школ меншасьцяў у Латвіі“, выданы ў 1919 годзе, уводзе поўную аўтаномію для меншасьцёвых школаў (§ 1). Пры гэтым меншасьцям няма патрэбы прасіць дзяржаўную ўладу грошы на ўтрыманьне іхніх школ: згодна з § 2, „з грашовых сум, прызначаных дзяржаўнымі і грамадзкімі ўстановамі на патрэбы сярэдніх школ усіх тыпаў, школам меншасьцяў прызначаецца частка, адпавядаючая лічбе жыхараў дадзенае нацыянальнасьці“. Значыць, выдзяленьне грошы на меншасьцёвыя школы адбываецца не як ласка ўраду, якую той мог-бы зрабіць, а мог-бы і не зрабіць, — а як абавязак, ад якога ўрад і грамадзкія ўстановы (самаўрады) ухіліцца ні ў якім выпадку ня могуць. Трэба толькі, каб існавала пэўная лічба жыхараў дадзенае нацыянальнасьці,— і чым большая гэтая лічба, тым больш грошы даецца на школьніцтва гэнае нацыянальнасьці.

Вось чаму ў Латвіі расейцы і палякі гэтак энэргічна вядуць сваю акцыю „зьяданьня“ беларусаў: за прысвоэныя беларускія душы расейцы і палякі больш грошы дастаюць ад дзяржавы і самаўрадаў...

Але найважнейшым пунктам у законе аб меншасьцёвых школах ёсьць стварэньне кіруючых гэтымі школамі органаў пры міністэрстве асьветы. У дэпартамэньце меншасьцёвых школаў існуюць самастойныя аддзелы для ўсіх меншасьцяў, кіраўнікі якіх падпарадкаваны беспасрэдна міністру асьветы (§ 6). І больш таго: „кіраўнік школьнага аддзелу кожнае меншасьці зьяўляецца прадстаўніком сваей нацыянальнасьці ва ўсіх культурных пытаньнях з правам зносінаў з усімі дэпартамантамі міністэрства асьветы і учасьця ў паседжаньнях габінэту міністраў з правам дарадчага голасу па пытаньням, якія датычаць культурнага жыцьця нацыянальнасьці, якую ён прадстаўляе“. На падставе гэтага закону ад 1921 году існуе Беларусскі Аддзел у міністэрстве асьветы. На чале яго стаіць Ул. Пігулеўскі. Пры аддзеле — Рада Аддзелу, як дарадчы орган, зложаная з 3 прадстаўнікоў беларускага вучыцельства і 3 прадстаўнікоў белар. культ.-асьв. арганізацыяў.

Вось тыя аб'ектыўныя варункі, якія далі беларусам у Латвіі магчымасьць наладзіць сваё нацыянальнае школьніцтва. Патрэбна была толькі пэўная грамадзкая арганізованасьць і нацыянальнае ўсьведамленьне масаў. Нашы земляkі ў Латвіі дабіліся ў значнай меры і таго, і другога. І вось рэзультаты іхняе працы.

(Працяг у наст. нумары).

Ант. Луцкевіч.

Беларусы у Латвіі.

Лекцыі гр. А. Луцкевіча.

На запросіны Таварыства Беларускіх Вучыцялёў у Латвіі прыяжджаў у Рыгу і Дзьвінск гр. Луцкевіч з Вільні, каб — у сувязі з уладжаным беларусамі „тыднем культуры“ — прачытаць некалькі лекцыяў з беларускае літэратуры.

У Рызе гр. Луцкевіч прачытаў 23 красавіка лекцыю аб жыцьці і творчасцы „Цёткі“, а 24 — аб Янцы Купале, як Прароку беларускага Адраджэньня. Абедзьве лекцыі, сабраўшыя чысьленую публіку, былі дапоўнены выступленьнямі хору курсантаў Белар. Вучыцельскіх Курсаў.

У Дзьвінску 26 красавіка гр. Луцкевіч паўтарыў сваю лекцыю аб Купале. Пасьля лекцыі пяялі і дэклямавалі вучні Дзяржаўнае Беларускае Гімназіі.

Беларускае грамадзянства ў Рызе і Дзьвінску ў сувязі з прыездам госьця з Заходняе Беларусі ўладзіла рад сымпатычных зборак, вельмі горача цікавячыся весткамі аб нашым тут жыцьці.

Т-ва „Беларуская Хата“ запрасіла грам. Луцкевіча прыехаць у хуткім часе ў Лібаву з лекцыяй. У Лібаве жыве даволі многа беларусаў і існуе аддзел Т-ва „Бел. Хата“.

Вечар памяці П. Крэчэўскага.

24 красавіка ў Дзьвінску адбыўся вечар, пасьвячоны памяці Пётры Крэчэўскага, б. старшыні Рады Бел. Нар. Рэспублікі, які памер некалькі гадоў назад на эміграцыі ў Празе. Гр. М. Дзямідаў прачытаў лекцыю на тэму „Жыцьцё і праца П. Крэчэўскага“. Пасьля лекцыі адбыўся канцэртны аддзел, у якім прынялі ўчасьце вядомая піяністка Вольга Бароўская-Пігулеўская і сьпявачка А. Латонас, салістка Беларускага Народнага Тэатру ў Латвіі (літвінка). Выпаўненьне музыкальнае праграмы стаяла на вельмі высокім роўні, і публіка горача вітала артыстак.

Ладноў ізноў „працуе“.

Ведамы агент францускае разьведкі, Яўген Ладноў, б. капітан расейскае арміі, які ў сваім часе ўслявіўся правакацыйнай акцыяй проці беларускіх дзеячоў у Польшчы, блізу дзесяць гадоў не даваў аб сабе знаць і жыў гэты час у Францыі. Цяпер неўспадзёўкі ён зьявіўся на латвійскім груньце. Як выясьнілася, Ладноў і сюды прыехаў з нейкай правакацыйнай місіяй і прабаваў завязаць сувязь з латвійскімі беларусамі. Аднак, карты яго былі вельмі хутка раскрыты, і грамадзянства з агідай адвярнулася ад гэтага прафэсіянальнага агента-правакатара.

З жыцьця Літвы.

Перамога Немцаў у Клайпэдзе.

Новыя выбары ў клайпэдзкі сойм далі, ня гледзячы на ўсе „прынятыя меры“, поўную перавагу немцам: большасьць у новым сойме, як і ў папярэднім, апынулася ў нямецкіх руках. У выніку гэтага клайпэдзкі генерал-губэрнатар Мэркіс вышаў у адстаўку. Пасьля перамогі клайпэдзкія немцы заявілі ў сваей прэсе, што яны ўрачыста пацьвярдзілі сваю лёяльнасьць адносна да Літвы, але трэбуюць, каб літвіны не правакавалі іх на непажаданыя для абодвух бакоў пастүпкі, слухаючы благіх дарадцаў(?)...

Ксяндзоўскі замах на дзяржаўны лад у Літве.

У Літве „замахі стану“ ня спыняюцца. Толькі што раскрыты новы чарговы замах, на чале якога стаяў... камітэт „каталіцкай акцыі“... Зусім як у Італіі! Зроблены рад вобыскаў у ксяндзоў, у якіх быццам знойдзена шмат кампрамітуючага матэр'ялу.

Вайна на Далёкім Усходзе.

Тэрарыстычны замах на японскіх генералаў у Шанхаі.

28 красавіка на ўрачыстым парадзе японскіх войск у Шанхаі нейкі Ін-Хо-Кітсу, сябра карэйскай камуністычнай партыі, кінуў бомбу, выбухам якой цяжка паранены некалькі найвышэйшых генералаў японскага штабу, з галоўным камандзірам Шыракавай на чале. Страшэнна пацярпеў таксама японскі пасол у Кітаі Сугемітсу. Замах меў быць сыгналам да агульнага паўстаньня кітайцаў ў Шанхаі проці японскіх захватчыкаў. Таўпа народу кінулася ўжо да арсэналаў, але японскія войскі здолелі апанаваць палажэньне.

Ліквідацыя шанхайскага канфлікту.

Японія згадзілася вывесьці свае войскі з шанхайскага раёну, праўда, неазначаючы выразна тэрміну, але „у хуткім часе“... Час неяк вызначыць (?) „камісія“ Лігі Нацыяў. Абедзьве ваюючыя дзяржавы падпісалі ўмову аб ліквідацыі шанхайскага канфлікту. Ясна, што Японія страшэнна сьпяшыць скончыць шанхайскую справу, каб разьвязаць сабе цалком рукі ў Манчжурыі, дзе робіцца ўсё гарачэй.

У Манчжурыі.

Паўстанчая, партызанская, навет рэгулярная вайна ў Манчжурыі ня спыняецца, але разгараецца ўсьцяж. Замахі на цягнікі, на склады амуніцыі, на паасобныя атрады японскіх войск—на парадку дня.

У Манчжурыю прыбыла камісія Лігі Нацыяў, якая была прынята прэзыдэнтам манчжурскай рэспублікі.

Шэф японскага генеральнага штабу князь Канін прыбыў у Мукдэн: ясна, што ў Манчжурыю пераносіцца цэнтр ваеннай увагі Японіі.

А ў паўночнай часьці Манчжурыі ведамы ген. Маа стварыў новы рэвалюцыйны ўрад, які ў раёне ракі Сунгары мае значную ваенную сілу. Японскае камандаваньне заразжа выслала проці гэтага ўраду сільны атрад. Раён ракі Сунгары падыходзіць да радавае граніцы. Сунгары ўпадае ў раку Амур, а за ім дый удоўж ракі Уссуры ідзе чыгункавы шлях на Уладзівасток. Зьяўленьне тутака сільнага японскага войска, якое можа перарэзаць гэты шлях, пэўна-ж павінна будзе выклікаць з боку Саветаў рашучую акцыю.

Радавая прэса, як і мясцовыя паўнамоцнікі ўраду СССР у Харбіне дый у іншых местах на Усходня-Кітайскім чыгункавым шляху, страшэнна абураюцца на „правакацыйныя акты белагвардзейскай паліцыі“, якая—з даручэньня японскіх уладаў—пачала дзеяць на чыгунцы. Паліцыя гэтая арыштоўвуе радавых грамадзян і распраўляецца з імі па-своему. Радавы консул у Харбіне выслаў афіцыяльны пратэст проці гэтага на імя дыплёматычнага камісара (?) у Харбіне, адкрыта кажучы, што ўсю гэтую акцыю можна вытлумачыць толькі яўным жаданьнем справакаваць выбух вайны між СССР і Манчжурыяй, а праз яго — і з Японіяй, якая наперад ужо заявіла, што заступіцца з аружжам у руках за Манчжурыю.

З свайго боку расейская эміграцыя ў Парыжу адкрыта заяўляе, што белая армія ўжо распачала ў Манчжурыі запраўдную вайну проці бальшавікоў, маючы мэтай уцягнуць СССР у вайну з Японіяй...

З усяго сьвету.

Забойства прэзыдэнта Францыі.

6 траўня ў Парыжу забіты прэзыдэнт францускае рэспублікі Думэр. Забойца — расейскі эмігрант Гугулеў, які скончыў мэдыцыну ў Празе, паўгода таму выселены быў з Францыі, як падазроны чужаземец, дый жыў у Монако. Арыштаваны паліцыяй забойца на дапросе заявіў, што ён „былы правадыр расейскіх антыбальшавікоў-фашыстаў“, сьведама забіў прэзыдэнта Францыі, каб выразіць абурэньне проці таго, што Францыя(?), на чале ўсяго Заходу, падтрымлівае бальшавікоў... Арганізацыя гэтая пасьля атрымала назоў „младороссов“ і блізка зьвязана была з „царом Кірылам I“, які, як ведама, высунуў пляя адбудовы Расеі, як „Савецкай монархіі“.

Уся расейская эміграцыя адракаецца ад гэтага „доктара мэдыцыны“, які не займаўся зусім практыкай, не рабіў нічога, але неяк жыў зусім смачна, наймаючы асобную вільлю ў Монако. Дык ёсьць падставы дапускаць, што гэты „былы фашыст“ перайшоў на службу да некага другога.

—•—

Паводле францускай канстытуцыі, выбар новага прэзыдэнта павінен адбыцца безадкладна па сьмерці папярэдняга. Дзеля таго рада міністраў, якая ў часе адсутнасьці прэзыдэнта выконывае яго правы і абавязкі, склікала „Нацыянальнае Сабраньне“ (злучанае паседжаньне Сойму і Сэнату, як і ў Польшчы) дзеля выбару прэзыдэнта на 10-га траўня.

Такім чынам — новага прэзыдэнта выбіраюць старыя заканадаўчыя палаты, ня гледзячы на тое, што ўжо 8 траўня аканчальна выбраны новыя. Але новыя палаты пачнуць законна працаваць толькі ад 1 чэрвеня.

Новы прэзыдэнт Францыі.

10 мая адбыліся выбары новага прэзыдэнта Францыі. Выбраны 633 галасамі (на 826 галасаваўшых) старшыня сэнату Анатоль Лебрэн.

Адстаўка ўраду Тард'е.

Тард'е падаў новаму прэзыдэнту просьбу аб адстаўцы ўсяго габінэту.

Парляманцкія выбары ў Францыі.

Францускі выбарны закон, трэбуючы для важнасьці выбару абсалютнай большасьці галасоў, вымагае паўторнага галасаваньня ў выпадках, калі ніводзін з кандыдатаў такой большасьці не здабудзе.

На першых выбарах, якія адбыліся I траўня, дзеля таго былі выбраны толькі 224 паслы з агульнае лічбы 615 мандатаў. У мінулую нядзелю 8 траўня адбыліся паўторныя выбары, якія выраштылі выбар рэшты 391 дэпутатаў. Ужо першыя выбары далі вялікую перамогу радыкальнай лявіцы — коштам абодвух крайніх флянгаў: правіцы і камуністаў. Другое галасаваньне толькі пашырыла гэтую перамогу. У выніку новых выбараў урадавая большасьць значна перасунецца налева і аб'яднаная лявіца мае цяпер 330 мандатаў.

Кіруючай групай тэй ці іншай урадавай коаліцыі будуць радыкалы з Эрыо на чале. Эрыо-ж, трэба думаць, і будзе прэм'ерам.

Мы ўжо адзначалі, што такі характар новага францускага ўраду можа ад'емна адбіцца на францускай прыязьні да Польшчы, а навет і на саюзе Францыі з Польшчай.

Перша-майскія паходы й дэманстрацыі.

Першы дзень траўня, міжнародавае сьвята работнікаў, прайшоў у Эўропе даволі бурна, — ведама-ж, дзякуючы выключна камуністам.

Асабліва крывава дзень гэты прайшоў у Гішпаніі.

У Нямеччыне ня спыняючыяся наагул сутычкі між камуністамі і гітлераўцамі прынялі асабліва бурны характар.

У Маскве першамайскія ўрачыстасьці спляліся з маніфэстацыямі ў чэсьць турэцкіх міністраў, гасьцей радавага ўраду.

У Лёндане адбылася камуністычная дэманстрацыя, пераважна з моладзі ды беспработных у ліку 20.000 чалавек — з процідзяржаўнымі надпісамі на сьцягах. Дэманстранты імкнуліся за ўсялякую цану прабіцца да японскага пасольства, каб зрабіць яму авантуру, але паліцыя не дапусьціла да гэтага.

У Польшчы скампрамітаванае камуністамі работніцкае сьвята прайшло наагул спакойна.

Савецка-турэцкае збліжэньне.

Радавая прэса прысьвячае шмат месца ды жару справе збліжэньня між СССР і Турцыяй, якое мае быць „адказам на далейшае ваеннае аб'яднаньне Польшчы з Румыніяй, скіраванае проці СССР.“.

Як ведама, і ў польскіх газэтах зьявілася чутка аб тым, быццам маршал. Пілсудскі мае быць—на выпадак вайны з Саветамі —галоўным камандзірам злучаных арміяў — польскай і румынскай, аб чым зроблена ўмова ў часе бытнасьці марш. Пілсудскага ў Румыніі.

Амэрыканскі Сэнат хоча прызнаць С. С. С. Р.

У амэрыканскім сэнаце і парляманьце раптам наступіў рух за формальнае прызнаньне Саветаў. Правадыр маючых у сэнаце большасьць дэмакратаў сэн. Робінзон выразна высунуў гэтае дамаганьне. Так сама і ў парляманьце пасол Сабаз зрабіў прапазыцыю зьвярнуцца з гэткім дамаганьнем да Гувэра.

Справа гэта зьвязана з пагрозай савецка-японскай вайны, і Амэрыка прызнаньнем СССР маніцца ўзмацніць СССР у барацьбе з заклятымі ворагамі Амэрыкі—японцамі.

Пагроза курсу даляра.

Як гэта ні дзіўна, але дзяржаўныя фінансы навет найбагацейшай у сьвеце дзяржавы, Паўночнай Амэрыкі, пагражаюць крахам. Амэрыканскі сойм прыняў пастанову ў справе пакрыцьця бюджэтнага недабору — шляхам інфляцыі, ці выпускам новых даляравых банкнотаў з зьменшаным залатым пакрыцьцем. Проці гэтай пастановы сойму пачалася ў Амэрыцы страшэнная барацьба в боку гаспадарчых сфэраў. Барацьбу распачаў сэнат з самым прэзыдэнтам на чале, якія маюць рашаючы голас ува ўсіх — навет заканадаўчых — справах. Прэзыдэнт выпусьціў спэцыяльны маніфэст, у якім, каб супакоіць і край, і заграніцу, заяўляе, что ніякай інфляцыі ён не дапусьціць, але прыме ўсе меры, каб бюджэт быў збалянсаваны нармальнымі спосабамі: эканоміяй ды павялічэньнем падаткаў (на цэлы мільярд даляраў!), — дык за курс даляра няма чаго непакоіцца.

ХРОНІКА.

— **Справаздача з падарожы гр. Луцкевіча ў Латвію.** Аб'яднаньне Беларускіх Жанчын уладзіла ў мінулую нядзелю „гарбатку" для запрошаных гасьцей, на якой грам. А. Луцкевіч дзяліўся з прысутнымі сваімі ўражаньнямі з падарожы ў Латвію. З вялікім зацікаўленьнем быў праслуханы абшырны даклад, пасьля якога грам. Астроўскі, дзякуючы дакладчыку, запрапанаваў паслаць латвійскім беларусам прывітаньне і словы пашаны да іх культурнай працы, а такжа прасіць іх наладзіць экскурсію ў Зах. Беларусь дзеля азнаямленьня і больш цеснага збліжэньня з нашым грамадзянствам. Прысутныя — ў ліку каля 40 асоб — аднагалосна, з гарачымі воплескамі, прынялі гэту прапазыцыю.

— **Беларуская друкарня імя „Скарыны" і беларускі часопіс „Нёман".** Лічым патрэбным паведаміць беларускае грамадзянства аб тым, як адносіцца „свая", беларуская друкарня, дый яшчэ „імя Фр. Скарыны", да справы беларускага часопісу, у даным выпадку — „Нёмна".

Выданьне чарговага № 3 „Нёмна" наладжана было якраз ка дню праваслаўнай Пасхі. Але кіраўнік беларускае друкарні імя Фр. Скарыны, гр. Найдзюк, маючы, відаць, адпаведны загад ад сваіх гаспадароў, уласьнікаў друкарні, кс. Станкевіча і пасла Ярэміча, ня выдаў адбітага ў гэтай друкарні нумару „Нёмна", трэбуючы адразу поўнага разрухунку. Справа йшла аб нейкіх 60 залатовак — за друк, бо-ж усю тэхнічную працу па выпуску нумару ўзяў на сябе наборшчык Багаткевіч. Гр. Будзькі, які фінансуе выдавецтва „Нёмна", тым часам у месьце ня было, а выдавецкая камісія ня здолела так хутка сабраць патрэбныя грошы, дык зусім ужо гатовы нумар астаўся ляжаць „заставам" (за 60 залатовак!..) у друкарні, дый, здаецца, ляжыць там дагэтуль.

Трэба дадаць, што выдавецкай камісіі даверяе значна большыя сумы навет скромны зэцэр, сумленны і ахвярны працаўнік „Нёмна", гр. Багаткевіч, хоць, як работнік, жыве толькі з працы сваіх рук. Ведаюць усе беларусы і тое, што ўласьнік жыдоўскай друкарні, гр. Левін, таксама заўсёды дае крэдыт выдаўцом розных беларускіх кніжак і часопісаў. А вось уласьнікі беларускае друкарні, кс. Станкевіч і пасол Ярэміч, якія даўно ўжо, як чутно, маюць з сваей друкарні значныя зыскі, ня толькі „ня могуць" пачакаць пару дзён на зусім забясьпечаныя грошы, але ня спыняюцца перад тым, каб затрымаць выхад часопісу, у якім, як ведама, усе нашы пісьменьнікі працуюць ахвярна — без усялякіх ганарараў, наборшчык-жа, гр. Багаткевіч — за палавінную плату!

Ганьба вам, паны Станкевічы ды Ярэмічы, спэкулянты на сьветлым імені Скарыны!

Пісьмо у рэдакцыю.

Павэжаны Грамадзянін Рэдактар!

В останньому числі „Светача Беларусі" уділено декілька рядків і моєй скромній особі.

В звязку з цим доцільным буде вказати якими „церковними" засобами поборюють діячи з „Св. Бел." невгодних собі осіб.

В' 1926-му році, після просьби о. Ковша й прихожан, я згодився приняти на себе диригенство хору Сніпішскої Церкви.

Швидко я переконався, що в'церковній господарці ту царює цілковіта анархія; що о. Ковш за довгій час не спромігся навіть урядити спису церковнаго майна, завдяки чому хутко почали поступати заяви прихожан про пропажу цінних річей приналежних Церкві.

Після арешту о. Ковша анархія ця дійшла до того, що щезла назавжди навіть офіційна приходо-росходова книга.

Повидомленний про це Архіепископ Өеодосій роспорядився тоді спорядити спис церковного маєтку, якій перевірити доручено було завідуючому цриходом Прот. Беляєвові. Цьому останнвому при перевірці вказав я на то, що спис було споряджено нестисло, сумбурно й так, що лишалася цілковіта можливість в'омайбутньому пазбавити церков чимало цінних річей. Для прикладу: — нот і церковних книжок було занесено до спису заледві одну третину та й ще без реєстру, так що люби дві третини були поза контролем.

При таких обставинах я не вважав для себе можливим лишатися далі в Снiпішській Церкві, покинув її та залишені у мене на помешканні книжки, якими користувалися на співанках хору у мене вдома, я передав не хазяїнувавшим в'церкві невідповідальним особам, а лише прот. Беляєвові згідно деталічного реєстру під росписку.

Тоді Ф. Ришкевич, т. зв. „церковний староста", призначений персонально й наперекір приходу о. Ковшом його прибічник. незадоволенний з того, що я виявив пануюче в Церкві безладдя, доніс на мене в поліцію, начебто я вказані книжки собі присвоїв.

Поліція, перепровадивши доходження и переконавшися, що книжки дійсно передані мною прот. Беляєвові, та дотогож в'кількости двукрати більшої від тої, що Ришкевич пошукував через поліцію у мене, справу негайно зліквідувала, та повідомила про це істців (№ 20123/27).

Незадоволівшися доносом в поліцію, та видко передбачаючи нехибну на цьому полі для себе поражку, Ришкевич з двома приятелями подали свої оскарження проти мене до газети „Виленское Утро" (1927 г. № 1972), редакція якої вмістивши їх листа, незабаром сама спростувала його (№№ 1975 і 1981), назвавши діяльність ціх „добродіїв" — „скандалом".

З вищенаведенного ясно, що ані „обыска" ані відбірання у мене поліцією церковних книжок, як рівнож „удаленія" мене з посади в Снiпішскій Церкві бути не могло. Тай сам „староста" Ришкевич подав в'протоколі що „Stryżak odmówił się od pełnienia obowiązków kierownika chóru.

Усе це здается загально відомо, та запевне ще більш відомо керовникам „Светача Беларусі".

Немаючи однак чім „крыть" невгодну їм особу, вони уперто повторюють стару брехню, виявляючи тим цілковитий заник сумління та якоїбудь порядности.

Приймит, Пане Редактор, запевнення моєі високої пошани.

Василь Стрижак.
Диригент хору Св.-Миколаївської Церкви у Вільні.

Вільно, Дня 12 квітня 1932 р.

Корэспондэнцыі.

Хто вінават?

(Гміна Крывічы, Вялейскага пав.).

У нашай гміне неспадзявана, як гром з пагоднага неба, звалілася кара на бязміласэрнага валадара—сэквэстратара, катораму бедныя сяляне думалі ня будзе канца. Аднаго марознага дня, калі страшэнная вея бушавала мо' на цэлым сьвеце, заганяючы сьнегам шляхі, вёскі і вуліцы мястэчак, калі добры гаспадар ня гнаў з хаты свайго сабакі,—дык у такі дзень срога пазвалі ў гміну сэквэстратара. не зважаючы, як калісьці, на яго далікатную пэрсону. Войт дрыжачым ад жалю голасам, чуць ня плачучы, прачытаў яму такое „ласкавае слова" ад нейкага вышэйшага начальства, што аж бедны сэквэстратар задрыжэў, усёроўна, як-бы ўбачыўшы перад сабой вялізарную пропасьць, у каторую ледзь хвіля мусіць рынуцца. Наймацней у ягоным сэрцы засели некулькі слоў: — „пана... абавязкова звольніць".

Аказалася, што за сэквэстратарам было шмат грахоў. Гэтак сэквэстратар, па нейкай — уласнай ці іншай — абмылцы, не запісаў у падаткавыя кнігі належнай сумы падатку, спагнанае ўжо ім з сялян. Ды бач! Тыя падаткі сьцягіваліся з сялян сэквэстратарам больш, як год таму назад, а гміна аж да гэтага часу абсалютна нічога ня ведала, які лёс спаткаў гэныя „залегласьці. А сэквэстратар, заўсёды сьцягіваючы падаткі, тодькі па надта вялікай прозьбе даваў сяміднеўны тэрмін платніку, а не — дык зараз-жа забіраў, навет без міліцыянта, апісаныя рэчы, ці жывёлу. Дый яшчэ цікава, што было-б далей, каб гэты самы апякун гмінных падаткаў прабыў яшчэ гадкоў пяток? Бо-ж, як сам прызнаўся пад сэкрэтам, ён „укамбінаваў" на ўласную патрэбу спарней, як тысячу злотых,— але ці ўсю праўду сказаў, — невядома. Калі выкрылася гэта неспадзяванка, дык забрала яго паліцыя пад сваю апеку на пастарунак.

А цяпер, калі сялянін, развеўшыся на мякіне, чуць цягае ногі. трэ' пароцца па ўсіх манатках—шукаць паквітаваньняў, бо дзеці чорт ведае дзе іх пазакручавалі, ды яшчэ ці знойдзеш? А знайшоўшы, цягніся за якіх 13—14 кілямэтраў у гміну на спраўджэньне. Галоднаму прайсьці такую адлегласьць немагчыма — ня вытрываеш. Трэ' запрэгчы каня. А конь, дык конь, каб Бог сьцярог: здаецца, каб ня скура, усе косьці рассыпаліся-б; але селянін на гэтае не зважае — едзе... бо на тое прыказ.

Едзе з сумнымі мысьлямі ў грудзёх: ці ягонае паквітаваньне, каторае выдаў сэквэстратар, часам не фальшывае? — вось тады будзе бяда: заплаці другі раз. А скуль увяць грошы?.. І пагружаецца ў думкі:

— Хто вінават?... Ці гмінныя ўлады, ці сэквэстратар?..

Мяйсцовы.

Паштовая скрынка.

Ад І-ае асноўнае беларускае школы ў Рызе атрымана ў лік падпіскі 10 латаў. Ад Івана Спрогіса 1 зл. 30 гр., К. Тобля 2 зл., Розаля Еўтуха 2 зл.

Нашых карэспандэнтаў перапрашаем за тое, што іх карэспандэнцыі гэтак у нас залежываюцца. Прычына — малы разьмер газэты. У далейшых нумарох пастараемся справу папravіць.

П. Бандарэвічу. Думаем, што „Жаноцкая Справа" ня выходзе дзеля таго, што, пасьля выпуску 4 нумароў, не хапіла грошы на далейшую працу. Аднак, ня гублаем надзеі, што яна будзе далей выхадзіць, бо патрэба ў такой часопісі надта вялікая.

Бацькі!
Навучайце дзяцей вашых чытаць і пісаць пабеларуску!

Рэдактар-выдавец: М. СІНЯУСКІ. Друкарня Я. Левіна, Вільня, Нямецкая вул. 22